

Universitätsbibliothek Paderborn

Thesavrvs Sacrorvm Ritvvm, Sev Commentaria In Rvbricas Missalis, Et Breviarii Romani.

In quibus origo cuiusque Ritus, causae historicae, vel mysticae, ex
maiorum ingenio, Theoria, Praxis, obligatio, & exquisitus vsus, additis
opportune Decretis omnibus S. Rituum Congreg. quàm breuissimè
explicantur.

Gavanti, Bartolommeo

Venetiis, 1647

De Dominicis à Septuagesima vsque ad Feriam 4. Cinerum. 5.

urn:nbn:de:hbz:466:1-9500

De Dominicis à Septuagesima vsque ad Fer. 4.
Cinerum. V.

1 **Q**uadragesimæ ritus antiquior est, quam præcedentium Dominicarum. nam ab Apostolis tradita est, ex *Ignatio epist. 8.* & à S. Petro Romæ instituta fuit, ex *Radulpho prop. 16.* & ideo à Quadragesima ordimur in hoc titulo, à qua reliquæ Dominicæ pendent.

2 Quinquagesima tribuitur Telephoro, ab eodem *Radul. ibid. dist. 4. c. Statuimus*; cui etiam Quadragesimam tribuit *Ruper. libr. 4. cap. 9.* forte ille decreto firmavit, ut ait *Baron. Anno 136. & 154.* Sexagesima, & Septuagesima erant in usu tempore *Gelasij l. ex Alor. lib. 10. cap. 16.*

3 Quadragesima semper contigua Paschati fuit, non Epiphaniæ, quo die baptizatus Christus secessit in desertum ad ieiunium quadraginta dierum: unde *Tertull. adu. Psychicos cap. 13.* nominat ieiunium Paschatis, quod nos Quadragesimale, ut notat *Baron. Anno 57. num. 194.* Tres autem causas affert *Honor. in Gemma libr. 3. cap. 45.* ut proxima passione Christi compatiatur eidem; ut item, verno tempore libido facilius concitata reprimatur; & ut sicuti Hebræi statim ac post quadraginta annos in terram promissionis intrauerunt, & de captiuitate Babylonis reuersi sunt, celebrauerunt Pascha; ita & nos, peracto labore Quadragesimali, cum Christo Pascha celebremus. addit quartam *Durand lib. 6. c. 28.* ut cum lactucis agrestibus ieiunij Quadragesimalis comedamus Agnum Paschalem, idest, Eucharistiã in Paschate. quinta fuit *S. Isidori lib. 2. c. 36.* ad significandum, vitam nostram laboriosam egere Christi passione pro tolerantie exemplo, & ope; ideo coniunctim vtrumque celebrandum est.

4 A numero dierum, vel à numero hebdomadarum sumitur apud Auctores Sacrorum Rituum ratio harum Dominicarum. A numero dierum, *Ordo Roman.* Septuagesimam definit, quasi cursum septuaginta dierum vsque ad Sabbatum in

Albis, cuius Missa incipit, *Eduxit Dominus populum*, ut recolamus, inquit *Alcuin.* septuaginta annos captiuitatis Babylonice, & nostræ, quæ in septennio huius vitæ transigitur, & finitur in Sabbato, idest, requie. unde infra Octauam Paschæ vnũ, *Alleluia*, cum Graduali vsque ad prædictum Sabbatum (Graduale nãq; diximus lamentum significare) adhuc cantatur ante Euangelium, *Gemma libro 3. cap. 38.*

5 Sexagesima continet dies sexaginta vsq; ad Feriam quartam Pasc. cuius Missa incipit, *venite benedicti, Ordo Romanus*; ut per sex quasi dies, quibus Deus operatus est in creatione mundi, & nos operemur bonum, ait *Alcuin.* iuxta decem præcepta legis, vsquequo nobis dicatur, *Venite benedicti.* & præsertim nos monet *Honor. in Gemm. cap. 59.* ut operemur sex opera misericordie, de quibus *Matt. 25.* simul cum Decalogo. sex enim decies componunt sexaginta.

6 Quinquagesima constat diebus quinquaginta, vsque ad diem Paschæ, *Ordo Rom.* ut per quinque sensus, Decalogo obseruato, Iubileum remissionis consequamur in Paschate. Quinquagenarius enim numerus Iubilei est. Hæc *Alcuinus.*

7 Quadragesima currit vsq; ad Cœnam Domini, & Pascha mysticum per quadraginta dies; *Ordo Roman.* ut virtus Decalogi per quatuor Euangelia impleatur, *Alcuin.*

8 Alij, & melius, à numero dierum Ieiunij sumunt harum Dominicarum rationem. nam Quadragesima habet quadraginta duos dies abstinentie à carnibus &c. vsque ad Pascha, quasi per quadraginta duas generationes veniamus ad Christum, cum *Matthæo cap. 1.* ut ait *Hieron. citatus à Durando libr. 6. cap. 32.* quod si velis numerare tantũ veri & proprii ieiunij dies. demptis Dominicis, erunt triginta sex, hoc est, decima anni pars. constat enim annus diebus 365. *Alcuin.* Eofdem autem triginta sex dies ante, Pascha

vt ieiunarent alij, demptis non modo Dominicis ob Resurrectionem Domini, sed etiam Ferijs quintis (quæ decreto Melchiodis *Epist. ad Epif. Hisp. ca. 3. & habetur de Consecrat. distin. 3. ieiunium*, ob Cenam Domini, & Ascensionem, Feria quinta celebratas, exceptæ fuerant à ieiunio) indixerunt ieiunij caput à quinquagesima eosdem etiam vt ieiunarent alijs; demptis præterea Sabbatis, ex *Constantinop. 6. can. 55.* in signum futuræ nostræ quietis, anticipauerunt ieiunium à Sexagesima.

9 Additi ergo sunt post S. Gregor. quatuor dies ieiunij, vt ait *Baron.* Anno 57. à Fer. 4. Cinerum ad Dominicam, nimirum tempore Caroli Magni, & Steph. Pape, quo editus dicitur Ordo Romanus plenior, quàm antea; quod opinatur *Carolus Nouarien. Episc. in Comment. suis Canon.* vt non modo decima anni solueretur Deo: sed vt ieiunium quadraginta dierum Christi integrè imitemur. quod secuti alij, qui in Cœna Domini, & Sabbato Sancto non ieiunabant, à Quinquagesima cœpere ieiunium. Alij idem obseruare volentes (demptis, vt diximus, Dominicis, & Ferijs V.) à Sexagesima ieiunio initium dederunt. Alij denique, (sublatis à ieiunio etiã Sabbatis, vt supra) à Septuagesima ieiunium sunt exorsi. Hæc ferè omnia ex *Epistola Caroli Magni ad Alcuinum*: nimirum, vt quadragenarius ieiunij numerus à Christo, Moyse, & Elia comprobatus consummationem nostram aptè significet: quæ consistit, tum in denarij perfectione nobis promissi, tum in laboribus huius mundi à quatuor vêtis delineati, & in Corporis nostri ex quatuor elementis compositi, per anni quatuor varia tempora, exercitatione, S. Isidor. *lib. 2. c. 36.*

10 *Gratianus de cons. dist. 5. Quadragesima*, facit auctorem S. Gregorium additionis quatuor dierum à Fer. 4. Cinerum vsque ad Dominicam: qui conciliari fortasse posset cum *Baronio* negante supra; quod nimirum S. Gregorius nondum addiderat quatuor hos dies, quando *Homiliam* habuit ad populum, ex qua *Baronius* negat ab eodem additos eos fuisse:

deinde vero, antequam obierit, eos addidit ille, vt essent quadraginta ieiunij dies, quod affirmat *Gratianus*, & indicant *Microl. cap. 49. & Pamelius*, qui volunt Officia quatuor dierum additorum esse Gregoriana, & vere habentur in *Antiphonario, & Sacramentario Sancti Gregorii*; nisi & hæc à posterioribus addita iuisse dicamus.

11 Sed iam Quadragesima nostra constat diebus quadraginta sex; quid ergo habet mysterij? *Honor. in Gemma lib. 3. cap. 41.* docet, quadraginta sex annis edificatum fuisse templum, Io. 2. idest, Corpus Christi, *ibidem*; & hoc modo explicat, nam duodecim annorum erat Beata Virgo, quando Christum peperit; vixit autem Christus annis 34. & mortuus resurrexit, ergo Corpus Christi, cuius mater fundamentum fuit, ædificatum fuit quadraginta sex annis; dirutum fuit in morte, & reædificatum in resurrectione. nos quoque, ait ille; ædificemus nosmetipsos templum Domino quadraginta sex diebus ieiunij quadagesimalis. *ibidem*, docet, nomen, *Adam*, cõstare literis Grecis, quæ faciunt numerum, more Græcorum quadraginta sex; quod *Augustini est tract. in Io. lib. 10.* reformemus itaque his diebus quadraginta sex veterem hominem in bonis. Hæc ille argutè.

12 Maximè vero omnium mihi placet *Ruper. Abbas lib. 4. cap. 2.* qui has Dominicas ordinat ratione hebdomadati vsque ad quartam Dominicam Quadragesimæ, quæ dicitur, *Latare*, & est Paradisi propria quædam imago. Septuagesima, inquit ille, dicenda est, quia per septem hebdomadas ad illam, *Latare*, peruenitur. Sexagesima, quia per sex. Quinquagesima, quia per quinque. Quadragesima, quia per quatuor. hoc est per septem ætates mundi ad cælestem gloriam, per sex ætates ad gratiam Redemptionis nostræ. Fusius ille. Dominica vero, *Latare*, est lætitiæ: vnde eo die conuiuium legitur à Christo celebratum, Io. 6. quod est imago Paradisi; semel, & iterum dicitur; *Lætatus sum in his, &c.* ad Missam adhibentur Dalmaticæ, quæ sunt lætitiæ, 1. part. tit.

tit. 19. num. 6. pag. 55. & preterea (quod tamen ad communem Missam non spectat) in argumentum letitię Papa eo die defert in manibus auream Rosam, de qua lege *Duran. lib. 6. c. 53.*

13 Omittuntur à Septuagesima Cantica lætitię, *Gloria in Excelsis*, & *Alleluia*, dicitur, *Tractus*, idest, luctus. vt docuimus in *Rubric. general. pri. par. locis suis*, causa mestitię, ex *Ord. Rom.* Officia vero trium harum Dominicarum habentur in *Antiphonario*, & *Sacramentario Gregoriano*. quod si Septuagesima venerit ante Purificationem, secunda & tertia Oratio non mutantur, ita vt secunda sit de Beata Virgin. cuius partus adhuc celebratur. Idemque fiat in Sexagesima, & Quinquagesima.

14 In ferijs autem omittitur, *Tractus*, quia luctus solemnissimus est in concursu populi tantum faciendus, vt mox dicemus.

15 In collecta Sexagesimę occurrunt duo præter Regulas ordinarias. Alterum est, quod dicitur Collecta de S. Paulo sine Collecta de S. Petro, qui in Festis eorum & commemoratione per annum nunquam diuiduntur, vt patet. Alterum est, quod, licet in prima Collecta fiat mentio de S. Paulo, tamen in Oratione, *A cunctis*, adhuc fit de eodem commemoratio, contra illud, quod habetur supra pagina

24. de Missa votiuia Apostolorum, quæ excludit Orationem, *A cunctis*. sed nota nonum titulum Stationis, quæ, vt in Missali dicitur in Sexagesima, est ad S. Paulum: & item nota, quod nominat Ecclesia Sanctum Paulum occultiori nomine, *Doctoris Gentium*. Titulus autem Stationis non est Festum, neque commemoratio, neque quid votiuum; at Regula illa, *de eodem bis non fit in eodem Officio*; valet in Festis, commemorationibus, & votiuis; non in titulo Stationis, & occulto præsertim nomine, vel tacito, verbi gratia, Apostoli cognomine in nostro casu; quæ sicuti in Officio non excludunt commemorationem communem, ita neque in Missa Orationem, *A cunctis*; quæ, vt alias diximus, correspondet suffragijs communibus Officij diuini. Simile quid habemus in Feria quinta Dominicę tertię Quadragesimę in cuius Collecta nominatur quidem SS. Cosmas, & Damianus (tacito fortasse hac de causa cognomine, *Martyrum*, quia de iisdem ibi fit mentio titulo tantum Stationis) sed inde neque in Officio, neque in N. Orationis. *A cunctis*, in propria eorum Ecclesia, omitti ideo debet consueta commemoratio eorundem tãquam Martyrum inter suffragia communia, & tanquam Titularium Ecclesię proprię.

De Feria quarta Cinerum, vsque ad Dominicam de Passione. VI.

1 **F**eria quarta Cinerum, seu dies Cinerum, vt *Maximus Taurin. ait in homil.* non est caput Quadragesimę; & ideo adhuc Vesperę non cantantur mane: sed initium pœnitentię est; vnde & Cineres capiti imponuntur benedicti, ex *Ordine Rom.* vt recordemur originis, & finis nostri, ex *Rupert. libro 4. cap. 10.* Porro in hac ipsa Feria 4. capit Christus ieu-

nare, qui Feria tertia baptizatus est, vt rectè probat *Durand. libro 6. cap. 28.* & die 16. Februarij Feria secunda ieiunium perfecit, vt docet *Torniellus noster, tomo secundo Annal. sacrorum Anno 4081. nu. 7.* cum sine dubio illud incœperit die septima Ianuarij post baptismum, qui accidit die sexta Ianuarij.

Rubricę Cinerum sunt.

2 *Ante Missam benedicuntur Cineres a facti de ramis Oliuarum, siue aliarum arborum præcedenti anno benedictis, hoc modo. b Finita Nona, Sacerdos indutus pluviali violaceo, vel c sine casula cum ministris d similiter indutis e procedit*